

Kvæg, Grise, Øvrige dyr, Økologi

Værd at vide om mund- og klovesyge

Kort og godt om den meget smitsomme sygdom mund- og klovesyge, som angriber klovbærende dyr - herunder kvæg: Smitte, symptomer, diagnose, sanering m.m.

Viden om Opdateret 15. januar 2025

Mund- og klovesyge (MK) er en særdeles smitsom virussygdom, som angriber klovbærende dyr – dvs. bl.a. kvæg, grise, får og geder.

Symptomer og smitte

Symptomerne på mund- og klovsyge viser sig lidt forskelligt mellem dyrearterne.

Hos kvæg, skal du være opmærksom på følgende symptomer:

- Feber
- Savlen/smasken
- Blære eller sår på tungen, mundhule, muleplader, klovspalten eller patter.
- Nedsat mælkeydelse.

Billede 1. Blære på patte. Blærene vil efterfølgende briste, og der kan ses sår.

Billede 2. Sår i mundhulen på ko efter bristet blære. Lige efter blærerne brister, er sårene helt friske og røde med skarpt afgrænsede kanter. Efter et par dage forandrer sårene udseende og bliver mere gule og kanterne mindre skarpt afgrænset. Se billede 3.

Billede 3. Sår i mundhulen. Dette sår er senere i forløbet i forhold til det på billede 2.

Billede 4. Sår i klovspalten på grund af mund- og klovesyge.

Symptomerne hos får er ofte langt mindre tydelige. Det du skal holde øje med er:

- Savlen
- Pludseligt opstået svær halthed
- Foretrækker at ligge ned
- Står i en krummet position med bagbenene understillede og er uvillige til at bevæge sig
- På overgangen mellem klov og hud kan der forekomme blærer. Når de brister, bliver hornet adskilt fra underliggende væv, og pelsen omkring hoven forekommer fugtig.
- Sjældent blærer i munden. Hvis de er der, er det på tandkødet og eventuelt på tungen.

Billede 5. Sår i klovspalten efter en bristet blære. Symptomerne hos smittede får er ofte mindre tydelige end hos kvæget.

Hos grise er symptomerne:

- Pludselig lammelse
- Foretrækker at ligge ned
- Når de skal bevæge sig, skriger de højt og halter smertefuldt.
- Blærer forekommer på klovranden, kløft og hæl. Blærerne kan strække sig hele vejen rundt om kloven, så hornet adskilles. Blærer kan udvikles på trynen, tungen eller på læberanden.

Mund- og klovesyge er meget smitsom

Smittede dyr udskiller store mængder virus blandt andet via udåndingsluften og sekreter som spyt, savl, mælk, sæd, urin og gødning. Overførsel af mund- og klovesyge sker hovedsageligt ved kontakt mellem modtagelige og smittede dyr. Men der er også risiko for indirekte smitte via personer, luften eller produkter fra dyr.

Vær derfor opmærksom på at

- Mennesker, der har været i kontakt med smittede dyr, kan overføre virus via tøj, på huden eller i luftvejene.
- Sygdommen kan også bringes videre med mælketankbilen eller andre transportmidler
- Mund- og klovesyge -virus kan spredes gennem luften over længere afstande, afhængig af vejret. Især ved en høj luftfugtighed (over 60 %) og over flade landskaber kan virus-skyen føres langt væk fra en smittet besætning.

Inkubationstiden – den tid, der går fra dyret er smittet, og til det udviser symptomer, er typisk 2-8 dage. Smittede dyr kan udskille virus op til 4 dage, før de udviser symptomer. Der kan derfor være udbredt smitte, før symptomerne overhovedet erkendes.

Udbredelse af mund- og klovesyge

- Danmark har været fri for sygdommen siden 1983.
- Den danske eksport af fødevarer (mælk og kød) afhænger i langt de fleste tilfælde af, at vi kan dokumentere, at Danmark er fri for mund- og klovesyge.

Er der risiko for mennesker?

- Det skal understreges, at mund- og klovesyge alene angriber klovbærende dyr (kvæg, svin, får og geder m.fl.). Kontakt med sygdomsramte dyr udgør således ikke nogen sundhedsmæssig risiko for mennesker.

Besætningen er smittet med mund- og klovesyge - hvad sker der?

Mistanke om mund- og klovesyge

Ved mistanke om mund- og klovesyge skal dyrlægen tilkaldes, da sygdommen er anmeldeligt. Hvis mistanken om mund- og klovesyge ikke kan afvises, sættes besætningen under offentligt tilsyn og der udtages prøver af dyrene, som sendes til Statens Serum Institut. Danmark følger regelsættet fra EU's dyresundhedslov 2016/429, hvor i det præciseres hvad der skal ske i besætningen ved mistanke og ved smitte.

Da mund-og klovesygevirus kan spredes gennem luften og over længere afstande, lukkes en mistænkt besætning og pålægges et offentligt tilsyn, og alle klovbærende dyr skal holdes inde. Kontakt med naboer og andre besætningsejere m.m. undgås. Der afhentes hverken slagtedyr eller mælk fra en mistænkt besætning.

Smittet / Sanering

- Når resultaterne fra laboratoriet foreligger og hvis besætningen konstateres smittet, sætter myndighederne i gang med nedslagning af hele besætningen
- Alle klovbærende dyr i besætningen vil blive slået inden for 24 timer fra den er konstateret smittet.
- Kadaverne skal efterfølgende destrueres
- Stalde og udendørs arealer skal herefter rengøres i følge EU-lovgivning
- Det vil være de lokale myndigheder fra Fødevarestyrelsen, der forestår nedslagningen og hjælper med rengøring og desinfektion af besætningen.

Tiltag i lokalområdet ved udbrud af mund- og klovesyge

Der oprettes to zoner omkring den smittede besætning - 3 km beskyttelses zone og 10 km overvågningszone. I disse zoner bliver der iværksat restriktioner i forhold til klovbærende dyr samt transport af dyr. Dyrene i de to zoner bliver alle tilset af embedsdyrlæger fra Fødevarestyrelsen, hvor dyrene undersøges for eventuel smitte samt der udtages muligvis prøver i besætninger. Der kan træffes beslutninger om, at dyr i nærved liggende besætninger og dyr fra kontaktbesætninger slås ned.

Før alle besætningerne er undersøgt, kan restriktionerne i området ikke fjernes - og tidligst 30 dage efter den smittede besætning er slået ned og den indledende rengøring er påbegyndt.

Erstatning ved mund- og klovesyge

Der gives fuld kompensation for tab af besætning og produktion.

SEGES Innovation administrerer [Kvægerstatningsordningen](#).

Kontakt

Under et sådant forløb er det vigtigt at kunne få støtte og hjælp til praktiske ting. Kontakt gerne nedenstående kontaktpersoner ved spørgsmål.

Besøg må kun ske efter tilladelse fra Fødevarestyrelsen.

Emneord

Mund- og klovesyge

Smitsomme sygdomme

Smittebeskyttelse

Publiceret: 28. januar 2003

Opdateret: 15. januar 2025

SEGES innovation – det veterinære beredskab Kvæg:

Vil du vide mere?

Lars Pedersen

Chefkons., kvægfagdyrlæge

SEGES Innovation P/S

larp@seges.dk

+45 4019 5828

Erik Rattenborg

Dyrlæge, ph.d.

SEGES Innovation P/S

era@seges.dk

+45 2128 6482

Betina B. Tvistholm

Kvægfagdyrlæge

SEGES Innovation P/S

betv@seges.dk

+45 5116 8873

Malene Budde

Kvægfagdyrlæge

SEGES Innovation P/S

mabu@seges.dk

+45 2966 0559

Støttet af

Kvægafgiftsfonden

Mælkeafgiftsfonden

SEGES Innovation P/S   Tlf.   8740 5000

Agro Food Park 15   Fax.   8740 5010

